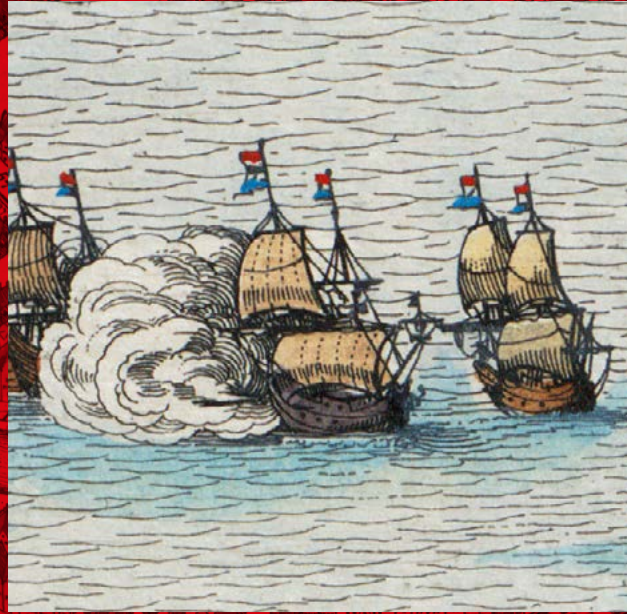

westfries | archief

jaarverslag 2019

voorwoord

Bij deze presenteer ik u het jaarverslag 2019 van het Westfries Archief. Het archief beheert en ontsluit de archieven van de zeven gemeenten en van vele andere instellingen en personen in het werkgebied. Daarmee is het archief een schatkamer van de Westfries identiteit; het geheugen van de regio, zou je kunnen zeggen. Wist u dat het archief unieke stukken herbergt zoals het oudste aandeel ter wereld en de originele stadsrechten van diverse plaatsen in Westfriesland? Deze schatkamer wordt elk jaar weer een beetje mooier en completer. Betrokken medewerkers en vrijwilligers zorgen daarvoor. De schatkamer wordt ook steeds toegankelijker. Steeds meer archieven komen immers digitaal beschikbaar. In 2019 zijn hiernaast belangrijke stappen gezet met het ontwikkelen van het eDepot.

Het Westfries Archief organiseert ook vele lezingen en exposities. En kijkt u vooral eens op westfriesekaart.nl, waar u de ontwikkeling van onze regio door de eeuwen heen kunt zien. Op deze kaart kunt u bijvoorbeeld gebeurtenissen in Westfriesland uit de Tweede Wereldoorlog aanklikken en hier meer over lezen.

Dat dit alles wordt gewaardeerd blijkt wel uit het cijfer – 8,1 – dat bezoekers het WFA gaven in 2019. Zonder de steun van de Vrienden van het Westfries Archief en de inzet van de vrijwilligers zou dit alles niet mogelijk zijn. Dank u wel!

Ik wens u veel leesplezier met dit jaarverslag.

Michiel Pijl
voorzitter bestuur Westfries Archief

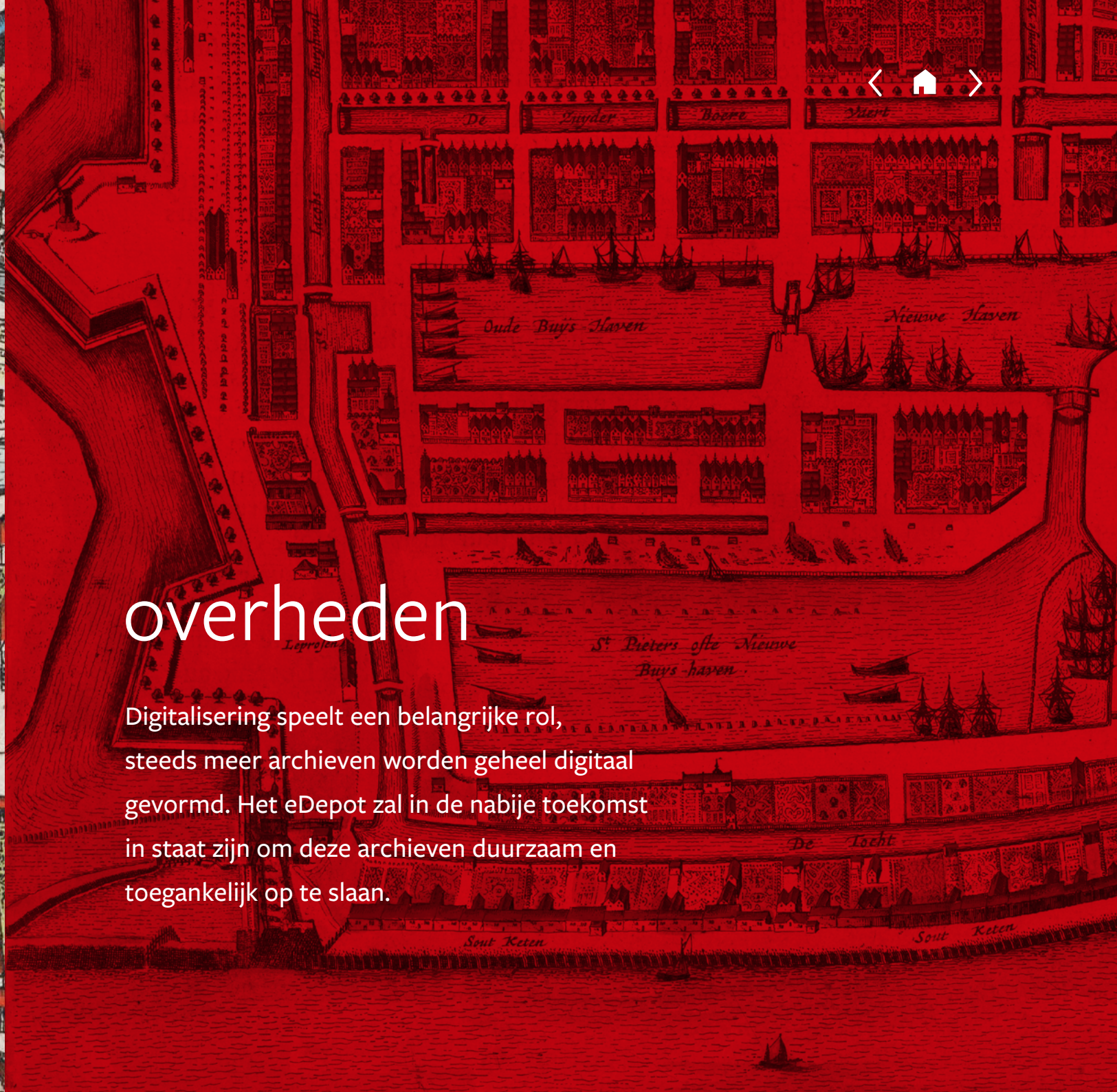

Colofon:

© 2020, Westfries Archief, Hoorn

Beeldmateriaal: Westfries Archief

Vormgeving: Eric Mels

overheden

Digitalisering speelt een belangrijke rol, steeds meer archieven worden geheel digitaal gevormd. Het eDepot zal in de nabije toekomst in staat zijn om deze archieven duurzaam en toegankelijk op te slaan.

overheden

eDepot

Het eDepot voor Westfriesland komt dichterbij. De ontwikkeling van het eDepot vindt gefaseerd plaats in nauw partnerschap van het Westfries Archief met DiVault. DiVault is een kennis- en dienstenorganisatie die niet alleen een (technisch) duurzame digitale eDepot-voorziening oplevert, maar ook gedurende het gehele inrichtingsproces ondersteunt. Samen met de regionale Taskforce eDepot dragen de verworven inzichten bij aan de visie op de toekomst van het gemeentelijk informatiebeheer in Westfriesland.

In 2019 zijn grote stappen gezet voor de bouw en implementatie van het nieuwe eDepot. Het ontwerpen van de functionaliteiten volgens de geldende normen, de inrichting van de informatieveiligheid en duurzame toegankelijkheid stonden daarbij centraal. Naar verwachting is de nieuwe voorziening in de loop van 2020 gereed voor gebruik. Hierna kunnen de gemeenten hun digitale archief veilig en duurzaam opslaan in het Westfries eDepot.

inspectie

Het Westfries Archief inspecteert de uitvoering van het archiefbeheer van de aangesloten gemeenten en de gemeenschappelijke regelingen. In 2019 heeft de archivaris aan de gemeenten rapportages uitgebracht met een beoordeling over de uitvoering van de Archiefwet door diezelfde gemeenten. Het oordeel is gebaseerd op het onderzoek van de archiefinspecteur. Als toetsingskader zijn de kritische prestatie-indicatoren van de VNG toegepast. De archiefinspecteur heeft in 2019 extra aandacht besteed aan het beheer van de omgevingsvergunningen.

Op basis van de rapportages houdt de provincie verificatiegesprekken met de gemeenten en gemeenschappelijke regelingen. Dit gebeurt in het kader van interbestuurlijk toezicht. De provincie oordeelde de gemeente Koggenland en de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord adequaat in de uitvoering van het archiefbeheer. De overige gemeenten kregen het oordeel redelijk adequaat.

Zeldzame vogels en vreemde dieren

De afbeeldingen van de dieren komen uit de vijfdelige *“Verzameling van uitlandsche dieren en zeldzame vogelen (...)”*, uitgegeven door M. Houttuyn in 1772. Deze kostbare boeken lieten mensen kennis maken met exotische dieren van ver.

overheden

beleidsplan

In het najaar is een nieuw beleidsplan opgesteld voor de periode 2020–2023. De visie daarin is dat het Westfries Archief staat voor een duurzaam, toegankelijk, betrouwbaar en levend geheugen van Westfriesland.

Het plan trekt grotendeels de ingeslagen paden van het vorige beleidsplan door. Dat betekent dat veel nadruk wordt gelegd op het partnerschap met de aangesloten gemeenten. Belangrijk speerpunt blijft het (door)ontwikkelen van het eDepot. Daarnaast zal het Westfries Archief de gemeenten blijven adviseren over digitale ontwikkelingen en archivering.

Het Westfries Archief bewaart en ontsluit de bronnen die het verhaal van de totstandkoming van de Westfriese identiteit vertellen. Hiermee leveren we een bijdrage aan de doelstellingen van het Pact van Westfriesland.

Bij het nader ontsluiten van de collecties wordt gebruikgemaakt van nieuwe technieken zoals OCR en het inzetten van crowdsourcing. Het digitaliseren van veel gebruikte archieven, waarmee deze via het internet raadpleegbaar worden, zal worden gecontinueerd.

Het Westfries Archief mist capaciteit voor het inventariseren van archieven en daardoor lopen de achterstanden op. Er zal een actieplan worden opgesteld om deze achterstanden in de beleidsperiode weg te werken.

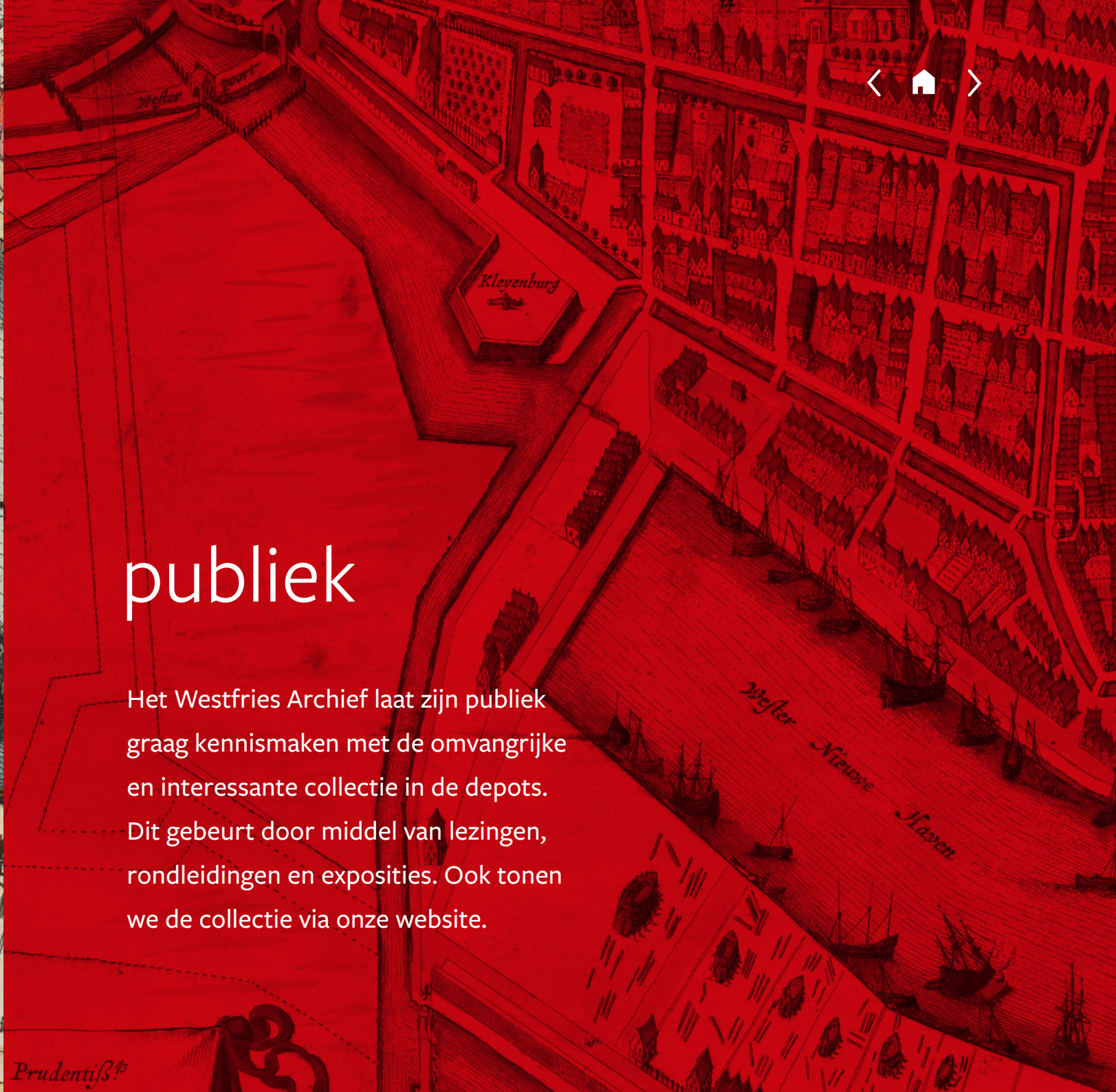
Het gebouw van het Westfries Archief bestaat inmiddels bijna twintig jaar en de depots raken langzamerhand vol. Er zullen plannen gemaakt worden om de opslagruimte te optimaliseren.

Een nieuwe doelstelling in het beleidsplan is het opzetten van een educatief programma om de schoolgaande jeugd van Westfriesland kennis te laten maken met hun eigen lokale geschiedenis. De samenwerking met musea, bibliotheken en historische verenigingen zal worden geïntensiveerd.

publiek

Het Westfries Archief laat zijn publiek graag kennismaken met de omvangrijke en interessante collectie in de depots. Dit gebeurt door middel van lezingen, rondleidingen en exposities. Ook tonen we de collectie via onze website.

landelijke kwaliteitsmonitor dienstverlening archieven

In het najaar van 2019 konden bezoekers een online enquête invullen over de dienstverlening. In deze landelijk enquête werd het Westfries Archief gewaardeerd met het rapportcijfer 8,1. Het landelijke gemiddelde was een 8,0. De vriendelijkheid en deskundigheid van het personeel scoren hoge cijfers. “Complimenten voor het team”, schrijft één van de bezoekers.

jaar	aantal keer ingevuld	rapportcijfer
2019	26	8,1
2017	97	7,6
2015	35	7,4

publiek

studiezaal

In 2019 zijn in de studiezaal een aantal microficheapparaten vervangen door Chromebooks. Op deze beeldschermen kunnen bezoekers gemakkelijk de digitale bronnen van het Westfries Archief bekijken.

Per 1 september 2019 heeft het Westfries Archief een abonnement op de Kadaster Archiefviewer. Het Kadaster heeft onder meer alle kadastrale leggers vanaf 1832 van geheel Nederland (rijksexemplaren) gescand en doorzoekbaar gemaakt.

In de Archiefviewer zijn alle leggers vanaf 1832 ter inzage, ook de boeken die in de archieven van de gemeenten in ons werkgebied ontbreken. De viewer is gratis beschikbaar op de computers in de studiezaal. De kadastrale administratie is soms moeilijk te doorgronden. Daarom biedt het Westfries Archief een gratis korte introductie cursus aan om te leren omgaan met de Archiefviewer.

westfries kaart

De Westfries kaart is in 2019 uitgebreid met drie nieuwe digitale kaarten. Met deze drie kaarten, uit 1650, 1750 en 1850, kunnen de veranderingen van de regio vanaf 1650 tot in de eenentwintigste eeuw bekeken worden. Zoals de verstedelijking en verkaveling. Op de kaarten staan ook verhalen, gekoppeld aan thema's.

In april 2019 is een schrijfgroep gestart die het Westfries Archief en de historische verenigingen ondersteunt in het schrijven van teksten voor de Westfries Kaart. De schrijfgroep bestaat uit zes personen.

In mei 2019 heeft de groep de schrijfcursus "Schrijven over Geschiedenis" gevolgd. De schrijfgroep heeft in 2019 verhalen geschreven voor de thema's onderwijs, industrialisatie en molens. In 2020 zullen deze drie nieuwe thema's gepubliceerd worden.

maand van de geschiedenis: zij/hij

Tijdens de jaarlijkse Maand van de Geschiedenis in oktober 2019 kwam het landelijk thema Zij/Hij tot leven met een lezing en een rondleiding over mannen en vrouwen in Westfriesland in de Gouden Eeuw.

*De man betracht de wet des lants,
Het wijf den wille van de mans.*

De vier lezingen, die elke vrijdag in oktober werden gehouden, werden goed bezocht. Op één na waren ze vol. Na elke lezing vond een rondleiding plaats door de depots. De bezoekers konden dan de besproken archiefstukken uit de lezing met eigen ogen bekijken.

35-jarig jubileum NGV oostelijk westfriesland

De Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV) afdeling Oostelijk Westfriesland organiseerde in 2019 wederom haar afdelingsbijeenkomsten, cursussen, voorouderspreekuren en lezingen in het Westfries Archief.

Op 28 november 2019 vierde de afdeling haar 35-jarig jubileum in het Westfries Archief. Ter gelegenheid van dit jubileum publiceerde het archief op de website een index op familieberichten.

Vrijwilligers van de NGV hebben familieberichten uit kranten verzameld, gescand en geïndexeerd. De index en alle scans zijn digitaal in te zien op de computers in de studiezaal van het archief.

cursus stamboom- onderzoek NGV

Dit jaar konden belangstellenden bij de NGV de cursus Stamboomonderzoek voor beginners volgen. De cursus werd gegeven in het Westfries Archief.

gouden nacht medemblik

Op 26 oktober 2019 organiseerde de gemeente Medemblik de Gouden Nacht. Tijdens dit culturele evenement toonde het Westfries Archief een tiental zeventiende-eeuwse archiefstukken in het oude stadhuis van Medemblik.

in de media: de westfries roots van abraham lincoln

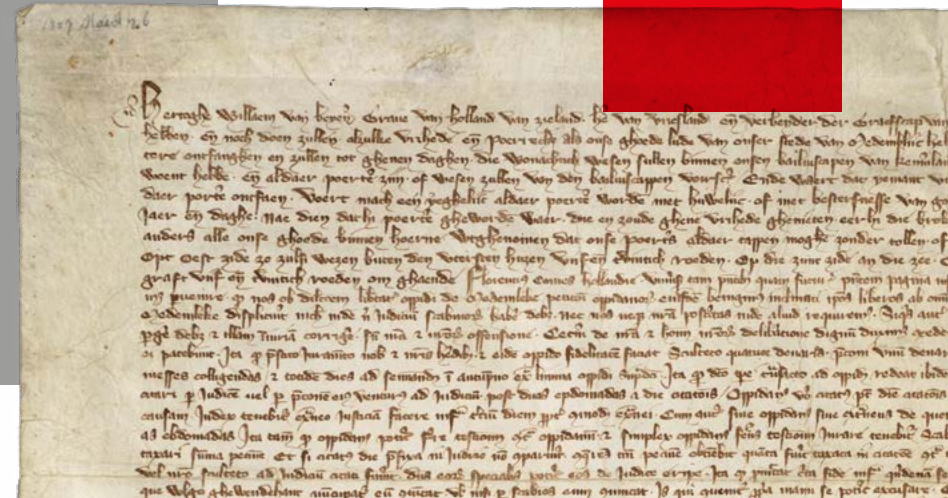
In augustus 2019 besteedde NH-nieuws aandacht aan een bijzonder verhaal: de mogelijke familierelatie tussen Jan Pietersz. Haring uit Hoorn, die in de Gouden Eeuw emigreerde naar Noord-Amerika, en de Amerikaanse president Abraham Lincoln. Historicus John Brozius, een vaste bezoeker van de studiezaal, ging op onderzoek uit.

In de bronnen van het Westfries Archief vond hij meer duidelijkheid over de verschillende Haringen in het zeventiende-eeuwse Hoorn. Maar bewijs voor een familierelatie tussen Haring en Lincoln werd niet gevonden, dit onderzoek moest in de Verenigde Staten worden gedaan. Helaas bleek al snel dat de Hoornse Haring geen familie was van de Amerikaanse Herring, de grootmoeder van Lincoln.

verjaardag stad hoorn: 663 jaar

Op 27 maart 2019 vierde Hoorn in de Oosterkerk “de verjaardag van de stad”. Op die dag, in 1356, ontving Hoorn namelijk stadsrechten van graaf Willem V van Holland. De viering was een initiatief van de Vereniging Oud Hoorn.

Dirk Dekema, directeur van het Westfries Archief, sprak een feestrede uit. Daarna volgde een ludieke stadsquiz voor teams (waaronder team WFA) en een individuele quiz. Speciaal ter gelegenheid van de viering was het originele stadsrecht van Hoorn in de Oosterkerk tentoongesteld. Een primeur!

publiek

exposities

In 2019 konden bezoekers in de expositieruimte van het archief de volgende exposities bekijken:

Maart: de originele stadsrechten van Enkhuizen (1356), Sijbekarspel (1414), Spanbroek (1414) en Wijdenes (1430) konden worden bewonderd.

September/oktober: Bouwen in Hoorn. Deze expositie over een bijzondere collectie bouwtekeningen kwam tot stand in samenwerking met Team Erfgoed Hoorn. Circa 900 bouwtekeningen uit de eerste helft van de twintigste eeuw werden in september 2019 door de gemeente Hoorn overgedragen aan het Westfries Archief. De zeer gedetailleerde tekeningen van bekende gebouwen uit de stad, waarvan een aantal zelfs in kleur, zijn gedigitaliseerd en te bekijken op de website van het archief.

November: Sint Nicolaas. Deze heilige heeft zijn sporen nagelaten in Westfriesland. Met sfeervolle afbeeldingen en foto's en een aantal mooie archiefstukken werd een inkijkje gegeven in de geschiedenis van de goedheiligman.

December: ambachtelijke boekbanden. Op verzoek van schrijver André Nuijens en boekbindster Marja Wilgenkamp maakten 35 boekbinders een ambachtelijke boekband. De banden waren geïnspireerd op het nieuwe boek De Belofte van Nuijens. In januari 2020 werd de winnende boekband door de jury bekend gemaakt.

publiek

de markt op

In juni 2019 stonden medewerkers van het archief op een erfgoed-markt in Enkhuizen die was georganiseerd door historische vereniging Oud Enkhuizen ter ere van hun 75-jarig jubileum.

In september 2019 was de kraam van het Westfries Archief te vinden op de Hoornse Kunst- en Cultuurmarkt.

lezingenreeks gouden eeuw

Op donderdag 12 december gaf emeritus hoogleraar Henk van Nierop een lezing over prentmaker Romeyn de Hooghe. Het is de eerste van een serie lezingen die het Westfries Archief over de Gouden Eeuw organiseert. De overige lezingen zullen in 2020 gegeven worden.

onze collectie

De rijke collectie van het Westfries Archief wordt zorgvuldig beheerd, bewaard en beschreven. In 2019 startten vrijwilligers met verschillende projecten die helpen om de collectie beschikbaar en doorzoekbaar te maken voor een groot publiek.

onze collectie

crowdsourcing

Op 12 april 2019 startte het nieuwe VeleHanden-project Compareerden voor mij. In dit online vrijwilligers-project worden oude notariële akten doorzoekbaar gemaakt. De oudste akten stammen uit 1552. Eeuwenlang hebben notarissen banden vol akten volgeschreven. Over scheidingen van tafel en bed, burenruzies, testamente en soms zelfs misdaden.

In december 2019 was bijna 7% afgerond van het gehele project. Een bijzondere prestatie, want in totaal liggen meer dan 350.000 akten klaar om ingevoerd te worden. Wanneer een band met akten is afgerond wordt de informatie op de website van het Westfries Archief gezet. Zodoende kunnen bezoekers van de website op een gemakkelijke en snelle manier de akten doorzoeken.

collectiebeheersysteem MAIS-Flexis

In het collectiebeheersysteem MAIS-Flexis houdt het Westfries Archief alle gegevens over de archieven bij. In 2019 ging de bezoekersregistratie over naar de cloud. In deze nieuwe module van MAIS-Flexis, die beveiligd is met een 2-factor-authentication, wordt privacygevoelige informatie na de wettelijke bewaartermijn geanonimiseerd.

In 2018 werd de beeldbank van het Westfries Archief, naar aanleiding van een uitspraak van de Rechtbank in Den Haag tegen Erfgoed Leiden, tijdelijk offline gehaald. Voordat de afbeeldingen weer online konden,

moest eerst met de auteur (of nabestaanden) afspraken worden gemaakt over het gebruik. In de loop van 2018 kwamen steeds meer afbeeldingen online.

In 2019 heeft het Westfries Archief hier, met resultaat, verder aan gewerkt. Ook werd onderzoek gedaan naar mogelijke overlijdensjaren van auteurs om verval len auteursrechten te verwerken en het materiaal weer beschikbaar te stellen.

vrienden

De Vrienden van het Westfries Archief steunen al jarenlang het archief. Als dank werden de vrienden getrakteerd op een uitje. Op 16 mei 2019 vertrokken de vrienden op dijk safari. Verschillende locaties van de Westfriese Omringdijk werden bezocht. Er werd uitgebreid stil gestaan bij het archeologische en geschiedkundige verleden van de dijk.

vrijwilligers

Een kleine groep vrijwilligers rondde in oktober 2019 een omvangrijk project af. Zij hebben ervoor gezorgd dat scans van notariële boeken van vóór 1811 zijn gekoppeld aan de namenindex van deze bron. Hierdoor kunnen bezoekers op de website direct de juiste scans zien die bij de ingevoerde namen uit een akte horen.

In het voorjaar van 2019 werd gestart met een nieuw vrijwilligersproject: het invoeren van namen en geboortedata vanaf gezinskaarten. Dankzij deze invoer kan het systeem aan de hand van de geboortedata van de personen berekenen wanneer de gezinskaarten op de website mogen worden geplaatst. Langzaam maar zeker verstrijkt zo voor steeds meer personen de termijn van 100 jaar en worden steeds meer scans openbaar.

vrijwilligersuitje

Vrijdag 13 december vertrokken de vrijwilligers van het Westfries Archief voor het jaarlijkse vrijwilligersuitje naar Medemblik. Na een heerlijke lunch werd er een stadwandeling gemaakt door Medemblik. De wandeling eindigde in het oude stadhuis waar als afsluiting een kopje koffie en thee werd gedronken.

onze collectie

fotocollectie Dirk Beemster

Sinds maart 2019 is de digitale fotocollectie van Dirk Beemster raadpleegbaar via de website van het Westfries Archief. Beemster fotografeerde vanaf 2013 meer dan 230 Westfriesse bouwvallen. Op de website is een selectie van het materiaal te bekijken. De collectie laat op een bijzondere manier de ontwikkeling van het landschap zien.

overdracht collectie Friethoff

In juli 2019 droeg de heer Friethoff zijn fotocollectie van de gemeente Opmeer over aan het Westfries Archief. De collectie telt ruim 69.000 beelden en is te zien op de studiezaal van het archief. Op de foto's zijn talloze activiteiten in onder andere Aartwoud, Gouwe, Hoogwoud, Opmeer en Spanbroek vastgelegd over de periode 2005-2017.

Foto: Nancy Holderbeke

collectie Tol in de beeldbank

Sinds december 2019 kunnen de afbeeldingen uit de collectie Tol via de beeldbank van het archief bekeken en gedownload worden. Illustратор en schilder Henk Tol (1931-1987) woonde in Midden-beemster. Hij raakte geïnspireerd door zijn omgeving, de mensen en het verleden. In 2018 heeft zijn weduwe de tekeningen met betrekking tot Westfriesland geschonken aan het Westfries Archief. Deze collectie is in 2019 beschreven door een van onze vrijwilligers.

scans online

In 2019 werden scans van verschillende archiefstukken online geplaatst. In april 2019 werden de scans van de stadsrechten van Hoorn (1356) en Enkhuizen (1356) op de website geplaatst. In juni 2019 werden de geboorteakten uit de negentiende eeuw online geplaatst. De ongeveer 3.000 scans zullen later worden ingevoerd zodat ze gemakkelijk doorzoekbaar worden.

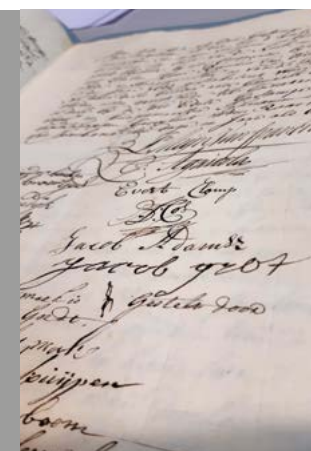
Eind 2019 zijn de kranten Dagblad voor West-Friesland (oktober 1941-december 1941; 1949-1981) en Westfries Weekblad (1975-2011) en de fotocollecties van het Noord-Hollands Dagblad voor digitalisering klaar gemaakt. Naar verwachting worden de scans in de loop van 2020 op de website geplaatst.

In 2019 is ook een project gestart om de Particuliere Notulen van de Staten van Holland in de stadsarchieven van Medemblik, Purmerend en Leiden te digitaliseren. Dit project, in samenwerking met Erfgoed Leiden en Omstreken en het Waterlands Archief, is met behulp van subsidie van het Metamorfozeprogramma mogelijk gemaakt.

restauratie

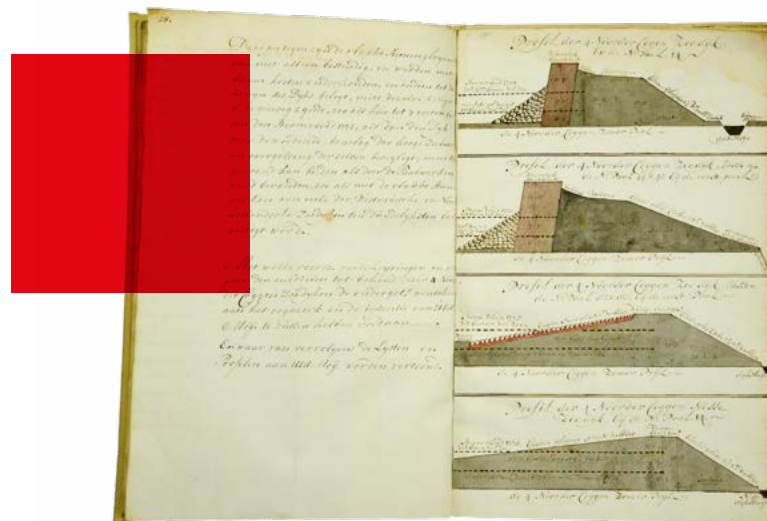
Ieder jaar worden stukken uit de collectie van het archief gerestaureerd. Het papier wordt gereinigd en waar nodig verstevigd of aangevezeld. In november 2019 kwam een groot gedeelte van het oud archief van Schellinkhout terug van restauratie.

noord-hollandse zeedijken beschreven

In 1775 braken de dijken door op Texel, bij Buiksloot en bij Durgerdam. Op last van de Gecommitteerde Raden werden gedetailleerde rapporten opgemaakt van de toestand van de Noord-Hollandse zeedijken. Deze zijn bewaard gebleven in het archief van het ambacht de Vier Noorder Koggen. De rapporten bevatten ook prachtige profieltekeningen van de zeedijken.

De rapporten en profieltekeningen zijn gefotografeerd door Archeologie Westfriesland. In mei 2019 werden de foto's gekoppeld aan de beschrijvingen in de inventaris en zijn de stukken digitaal in te zien op de website van het Westfries Archief.

inventarisering archief plattelandsvrouwen benningbroek-sijbekarspel

In het kader van de opleiding archief-assistent inventariseerde college Annemiek Swagerman het archief van de Nederlandse Bond van Plattelandsvrouwen, afdeling

Benningbroek-Sijbekarspel. De afdeling werd opgericht in 1937. De inventaris van het archief is raadpleegbaar op de website van het Westfries Archief.

onze collectie

delpher.nl

Op www.delpher.nl kunnen bezoekers gedigitaliseerde teksten uit Nederlandse kranten, boeken en tijdschriften bekijken en doorzoeken.

Sinds 2019 zijn onder andere de volgende kranten uit de collectie van het Westfries Archief via Delpher raadpleegbaar:

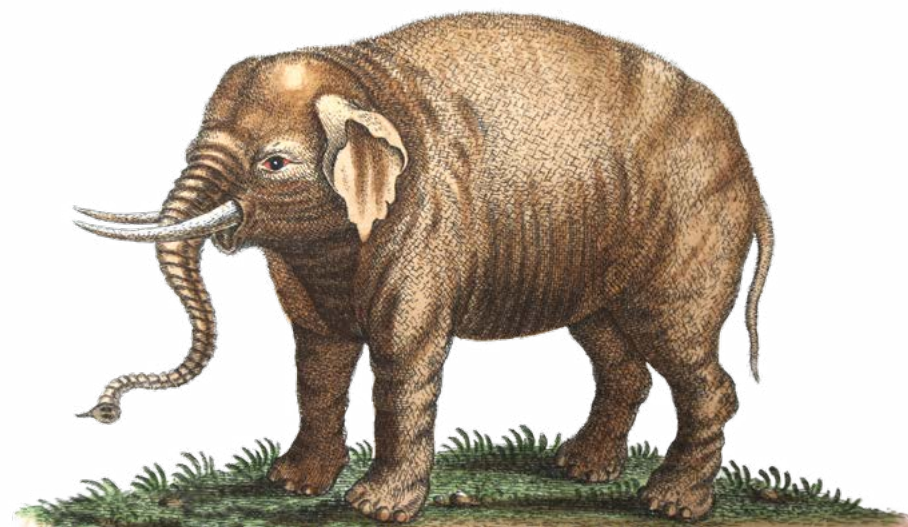
- de Nieuw Hoornsche Courant (1935-1941),
- de Hoornsche Courant (1851-1920),
- Onze Courant (1905-1931) en
- het Westfriesch Dagblad (1931-1941).

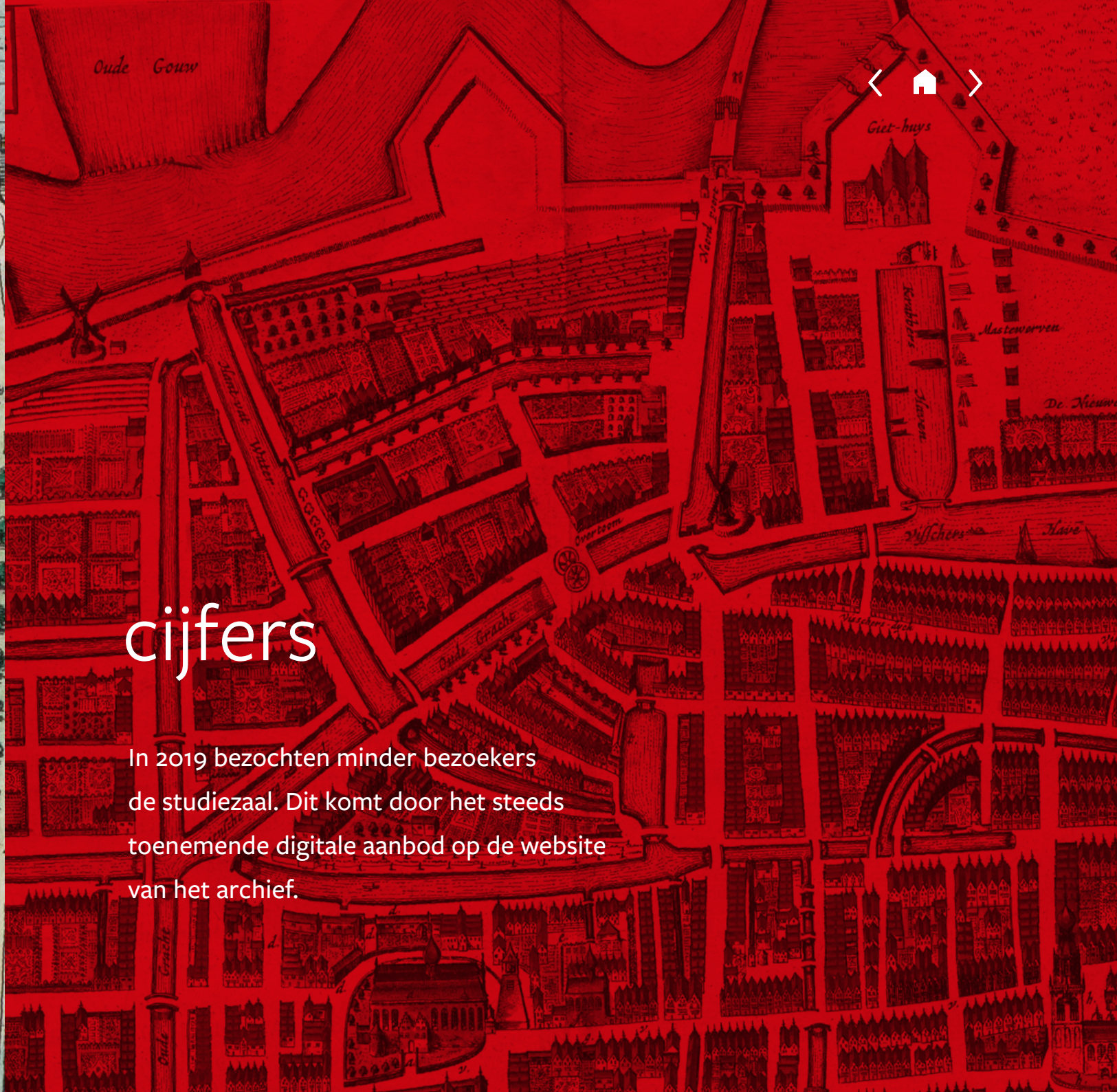

enkhuizer librije

In januari 2018 vond onderzoekster Daphne Wouts in het Westfries Archief zes bijzondere boekenlijsten in het archief van de Hervormde Gemeente Enkhuizen. Na restauratie bleek dat de lijsten het boekenbezit in de librije beschrijven omstreeks 1649 en 1634.

Dat dit oude plaatsingssysteem bewaard is gebleven is uitermate bijzonder en van onschatbare waarde voor het onderzoek naar de librije.

cijfers

In 2019 bezochten minder bezoekers de studiezaal. Dit komt door het steeds toenemende digitale aanbod op de website van het archief.

cijfers

website	31-12-2018	31-12-2019	▲▼
Gebruikers	43.128	40.940	▼ - 5,00%
Nieuwe gebruikers	42.298	39.634	▼ - 6,00%
Sessies	116.461	110.474	▼ - 5,00%
Aantal sessie per gebruiker	2,7	2,7	0,00%
Paginaweergaven website	1.305.068	1.241.768	▼ - 5,00%
Pagina's per sessie	11,21	11,24	0,00%
Aantal doorzoekbare personen	2.175.212	2.407.995	▲ 11,00%

overige cijfers	31-12-2018	31-12-2019	▲▼
Studiezaalbezoekers	2.017	1.742	▼ - 14,00%
Aantal archieven	2.331	2.353	▲ 1,00%
Aantal meters in beheer	6.353	6.489	▲ 2,00%
Aantal beelden	55.411	73.582	▲ 33,00%
Aantal titels in bibliotheek	32.025	32.352	▲ 1,00%

Bezoekadres:

Blauwe Berg 5c

1625 NT Hoorn

T 0229 - 28 25 00

www.westfriesarchief.nl